

Σειρά Βιβλικών Μελετών Τετάρτης:
ΠΩΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΖΟΥΜΕ ΤΗ ΒΙΒΛΟ;
Εισηγητής: *Χάρης Ι. Νταγκουνάκης*

4. ΟΙ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Ανάγνωσμα: *Πράξεις 1,1-11*

Οι Πράξεις των Αποστόλων είναι ο δεύτερος τόμος ενός ενιαίου αρχικά έργου του Λουκά «Ευαγγέλιο-Πράξεις», που το έγραψε για να πληροφορήσει έναν (άγνωστο σ' εμάς) ρωμαίο αξιωματούχο, τον Θεόφιλο, για την εξέλιξη της Εκκλησίας μετά την ανάσταση του Χριστού. Κατά μία άποψη, το ενιαίο έργο η Εκκλησία αργότερα το χώρισε στα δύο για να κατατάξει το γ' ευαγγέλιο μαζί με τα άλλα τρία, και τις Πράξεις μετά το Κατά Ιωάννην στον Κανόνα της ΚΔ.

Στο έργο του αυτό ο Λουκάς θέλει να υπογραμμίσει πως ο Χριστιανισμός είναι ο αληθινός Ιουδαϊσμός, ότι δεν πρόκειται για κάποιο επαναστατικό κίνημα αλλά καθαρά θρησκευτικό, και να τονίσει τον θείο χαρακτήρα του Χριστιανισμού σαν ένα κίνημα που διεπόταν εξολοκλήρου από το Άγιο Πνεύμα.

1. Η εξήγηση των Πράξεων

Οι περισσότεροι προσεγγίζουν σήμερα τις Πράξεις σαν ένα βιβλίο όχι ιστορικό αλλά με καθαρά πνευματικούς στόχους, να γνωρίσουν δηλαδή πώς ήταν και πώς ζούσαν οι πρώτοι χριστιανοί, ώστε ν' ακολουθήσουν και σήμερα το παράδειγμά τους είτε σαν άτομα είτε σαν εκκλησίες. Ποιος ήταν όμως στην πραγματικότητα ο σκοπός του συγγραφέα του;

α) Οι Πράξεις ως Ιστορία

Ο Λουκάς ως εθνικός γράφει ένα είδος Ιστορίας κατά το παράδειγμα της ελληνιστικής ιστοριογραφίας, ένα είδος που έχει τις ρίζες του στον Θουκυδίδη. Σκοπός αυτού του είδους ήταν να ευχαριστήσει τον αναγνώστη, να ενημερώσει, να προσφέρει ηθικολογία και απολογητική. Άρα, πέρα από το *τι* και το *πώς* που πρέπει να διερευνώνται, η εξήγηση των Πράξεων περιλαμβάνει και θεολογικά ερωτήματα, όπως ποιος ήταν ο σκοπός του Λουκά όταν διαμόρφωνε το υλικό του. Το ζήτημα της *πρόθεσης* του Λουκά είναι το πιο κρίσιμο εν προκειμένω. Ήταν αυτή να μας δώσει ένα μοντέλο εκκλησίας ή όχι;

Αυτό είναι δύσκολο να το ανακαλύψουμε, επειδή δεν ξέρουμε ποιος ήταν αυτός ο Θεόφιλος, και επειδή ο Λουκάς είχε ποικίλα ενδιαφέροντα όταν έγραφε τις Πράξεις.

β) Ο Σκοπός του Λουκά

1. Το κλειδί για την κατανόηση των Πράξεων είναι ότι ο Λουκάς θέλει να στρέψει την προσοχή του Θεόφιλου στην εξάπλωση του ευαγγελίου στα έθνη και την πορεία της εκκλησίας στην οικουμένη. 2. Το ειδικό αυτό ενδιαφέρον του Λουκά φαίνεται από το *τι δεν* κάνει: δεν ασχολείται με βιογραφίες των αποστόλων· ούτε με την εκκλησιαστική οργάνωση· ούτε με άλλη γεωγραφική επέκταση του ευαγγελίου εκτός από αυτήν της Ρώμης. 3. Ο Λουκάς δεν προσφέρει κανένα μοντέλο που να απαιτεί ομοιομορφία εφαρμογής. 4. Το μόνο μοντέλο που προσφέρει είναι η γενική εικόνα της δυναμικής εξάπλωσης διά του Πνεύματος.

γ) Ένα δείγμα εξήγησης

Η εξήγηση μιας περικοπής των Πράξεων (π.χ. Πράξ 6,1-7) πρέπει να δίνει απάντηση (α) στο ποιος είναι ο σκοπός της αφήγησης και (β) στο τι ρόλο παίζει αυτή μέσα στην ευρύτερη Ιστορία. Δεν είναι απαραίτητο η κάθε πρόταση σε κάθε αφήγηση του βιβλίου να θέλει σώνει και καλά να πει *σ' εμάς* κάτι.

2. Η ερμηνεία των Πράξεων

Είναι ή όχι οι Πράξεις «ιστορικά προηγούμενα» για να τα εφαρμόσουμε σήμερα;

α) Μερικές γενικές Αρχές

Πρέπει να ξέρουμε ότι οι διηγήσεις ή οι περιγραφές της Βίβλου γι' αυτό που συνέβαινε στην πρώτη εκκλησία δεν είναι κανόνες για μας, παρεκτός εάν αποδεικνύεται πως αυτή ήταν η πρόθεση του συγγραφέα ή αν πρόκειται για ξεκάθαρη εντολή της Βίβλου (π.χ. οι πρώτοι χριστιανοί δεν είχαν μουσικά όργανα. Δεν θα πρέπει να έχουμε κι εμείς;) Οι δογματικές δηλώσεις που αντλούνται από τη Βίβλο ανήκουν σε 3 κατηγορίες: α) στη χριστιανική θεολογία (τι πιστεύουμε), β) στη χριστιανική ηθική (πώς πρέπει να φερόμαστε), γ) στη χριστιανική πείρα και πρακτική (τι να πράττουμε). Μέσα σ' αυτές τις κατηγορίες υπάρχουν 2 είδη επιπέδων: το «πρωτογενές επίπεδο», όπου έχουμε δογματικές δηλώσεις που η Γραφή προτίθεται να διδάξει (π.χ. πάντες ήμαρτον, ο Θεός είναι αγάπη, ο Χριστός πέθανε για τις αμαρτίες μας κλπ.) και το «δευτερογενές επίπεδο» όπου έχουμε δογματικές δηλώσεις που αποτελούν τη λογική απόρροια των «πρωτογενών δηλώσεων» (π.χ. Οι δύο φύσεις του Χριστού σε μία ενότητα, προκύπτει από την πρωτογενή δήλωση της θεότητας του Χριστού). Διδακτική αξία έχει μόνον ό,τι σχετίζεται με την πρόθεση του βιβλικού συγγραφέα να μας διδάξει. Αυτό είναι και ο «λόγος του Θεού» προς εμάς. Απ' αυτά προκύπτουν 3 γενικές αρχές: α) Λόγος Θεού στις Πράξεις είναι μόνον ό,τι είχε πρόθεση να μας διδάξει ο συγγραφέας· β) το συμπτωματικό, η περιστασιακή συνάφεια γύρω από την κύρια πρόθεση ίσως δείχνει το πώς ο συγγραφέας *κατανοούσε* τα πράγματα αλλά δεν σημαίνει ότι θέλει να μας το *διδάξει* κιόλας (π.χ. το ότι έριξαν κλήρο για να βγάλουν διακόνους)· γ) για να έχουν τα «ιστορικά προηγούμενα» αξία κανόνα, θα πρέπει ν' αποδειχτεί, με βάση την εξηγητική, ότι αυτά σχετίζονται με την *πρόθεση* του συγγραφέα.

β) Ειδικότερες αρχές

1. Τα «βιβλικά προηγούμενα» δεν επικυρώνουν σημερινές πράξεις (π.χ. Ο πόκος μαλλιού του Γεδεών δείχνει έλλειψη εμπιστοσύνης και όχι προτροπή για μας να βάζουμε «σημάδια» προκειμένου να διακρίνουμε το θέλημα του Θεού). 2. Οι βιβλικές αφηγήσεις έχουν αξία ως παραδείγματα αλλά μπορεί και να μην αποτελούν τον κύριο σκοπό του συγγραφέα. Πρέπει να αναζητούμε και τη συναφή βιβλική διδασκαλία (π.χ. Ο Χριστός με το μαστίγιο δεν υπάρχει αλλού στη Γραφή σαν συναφής διδασκαλία να κάνουμε κι εμείς το ίδιο. Η φρ. «Πίστεψε ... και θα σωθείς εσύ και το σπίτι σου» δεν είναι υπόσχεση ή διδασκαλία για σήμερα, ότι δηλ. όποιος πιστεύει στον Χριστό θα πρέπει να σωθεί και η οικογένειά του, αλλιώς δεν πίστεψε ειλικρινά!) 3. Τα «βιβλικά προηγούμενα» μπορεί να είναι μια συνιστώμενη *πρακτική* αλλά όχι και *κανόνες* που χρήζουν γενικής εφαρμογής (π.χ. το Δείπνο του Κυρίου ετελείτο από τους πρώτους χριστιανούς κάθε Κυριακή αλλά σήμερα μπορεί να τηρείται μόνο μία φορά τον μήνα).

Στο επόμενο: 5. **Οι Επιστολές**